

важливо визначити, чи коректним є вживання поняття «банківська таємниця» щодо саме інформації, адже як у законодавстві, так і в науковій літературі зустрічаємо паралельне вживання конструкцій «є банківською таємницею» і «становить банківську таємницю» щодо відомостей про діяльність і фінансовий стан клієнта, які стали відомі банку в процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин із ним чи третім особам при наданні послуг банку.

Розгляд питання визначення поняття «банківська таємниця» необхідно починати з досягнення коректного юридичного розуміння таємниці як такої. Термін «таємниця» досить широко вживається в чинному законодавстві, яким передбачено державну, комерційну, лікарську, адвокатську таємницю, а також таємницю усиновлення, сповіді, слідства тощо. Поряд із цим широко використовується також словосполучення «таємна інформація» [14].

Згідно з визначенням, що надається в Академічному тлумачному словнику української мови, таємниця – це те, що приховується від інших, відоме не всім; секрет; те, що не підлягає розголошенню; відомості, знання про щось, способи досягнення чого-небудь, невідомі іншим [16].

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації», банківська таємниця є різновидом інформації з обмеженим доступом – таємної інформації. Таємна інформація, відповідно до закону, – інформація, доступ до якої на законних підставах обмежується, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству й державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю [11].

На думку А. Сироти, банківська таємниця – це відображена та задокументована на паперовому або електронному носіїві інформація з обмеженим законодавством доступом, яка містить будь-які відомості про клієнтів, отримані фінансовою установою в процесі безпосереднього здійснення нею своєї діяльності, таємницю яких фінансова установа зобов'язана забезпечувати з метою захисту інтересів клієнтів [15, с. 13].

Банківською таємницею, зокрема, є:

- відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України;
- операції, які проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди;
- фінансово-економічний стан клієнтів;

- системи охорони банку та клієнтів;
- інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи – клієнта, її керівників, напрями діяльності;
- відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проєкту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація;
- інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню;
- коди, що використовуються банками для захисту інформації;
- інформація про фізичну особу, яка має намір укласти договір про споживчий кредит, отримана під час оцінки її кредитоспроможності.

Відомості про операції та рахунки можуть бути надані тільки самим клієнтам або їхнім представникам. Іншим особам, у тому числі органам державної влади, їхнім посадовим і службовим особам, такі відомості можуть бути надані виключно у випадках і в порядку, установлених законом про банки й банківську діяльність [18].

Таким чином, доходимо висновку, що найчастіше банківська таємниця визначається як особливий вид інформації, тобто відомості, що становлять цінність у юридичному сенсі, – об'єкт права. Однак необхідно нагадати, що більшість даних про особу та її фінансові операції існують у реальному світі й поза відносинами з банками, а отже, не мають статусу банківської таємниці до отримання таких даних банківською установою. Крім того, такі відомості поза волею власника не мають і статусу конфіденційної інформації, а отже, не є об'єктами права як такі, що не мають юридичної цінності й необхідності в захисті.

Поряд із визначенням банківської таємниці як виду інформації в літературі зустрічаємо також розуміння банківської таємниці як інституту права, системи відносин, обов'язку банку тощо. Так, у фаховій літературі зустрічаємо тези на зразок: «До поняття «банківська таємниця» входить не тільки обов'язок банку зберігати в таємниці операції своїх клієнтів від сторонніх осіб, а також інформацію про рахунки та депозити. Передусім банк зобов'язаний ретельно зберігати конфіденційну інформацію, яку клієнт надає на умовах її нерозповсюдження» [1]. А. Берлач, у свою чергу, зазначає, що «у вузькому розумінні банківська таємниця – це обов'язок банку зберігати в таємниці операції клієнтів від сторонніх осіб, насамперед конкурентів того чи іншого клієнта банку, операції, рахунки та вклади (депозити) своїх клієнтів

і кореспондентів» [4]. Аналогічно визначає банківську таємницю й І. Безклубий, розуміючи під останньою обов'язок кредитної установи зберігати таємницю операцій клієнтів, конкретних банківських угод, зумовлених економічної доцільністю й цілеспрямованістю відносин банк-клієнт, а також вона охоплює будь-які відомості, які стосуються клієнтів, від яких банк отримує такі відомості [3, с. 71].

Виділення в юридичній науці окремого інституту банківської таємниці пов'язане з наявністю окремого правового режиму інформації, що відноситься до банківської таємниці, і значного масиву норм, що регулюють відносини щодо зберігання та розкриття банківської таємниці. Однак міжгалузевий характер цього інституту зумовлює різницю підходів до визначення обсягу, засад та особливостей цього інституту. Так, інститут банківської таємниці розглядається як елемент банківського або фінансового права [13, с. 26], як інститут цивільного або інформаційного права [15, с. 11], як комплексний інститут [4]. Окремі дослідники виділяють матеріальний і процесуальний аспекти цього інституту [6]. Крім того, банківську таємницю пропонують розглядати як принцип банківської діяльності та як окремий режим інформації [2].

Немає єдності й у розумінні місця банківської таємниці в системі інформації з обмеженим доступом. Л. Полуніна та А. Путренко вважають банківську таємницю різновидом комерційної таємниці [7, с. 119–120; 13, с. 27], О. Семенюк наполягає на дуалістичній природі банківської таємниці як

конфіденційної інформації яка набуває нового статусу через те, що стає відомою третій особі, на яку законом або договором покладаються обов'язки щодо її збереження [14, с. 47–49].

Незважаючи на результати цієї дискусії, варто зазначити, що інформація (у тому числі й таємна інформація) є об'єктом цивільного права як немайнове благо. Ю. Заїка відмічає, що «не всі види інформації є об'єктами будь-яких правових зв'язків і мають властивості об'єкта цивільних прав. Загальнодоступна за своїм характером інформація, для якої характерна така ознака, як спільність для всіх, не виступає як об'єкт цивільних прав» [5]. Однак у нашому випадку мова йде саме про інформацію, яка наділена спеціальним правовим режимом з огляду на її цінність для особи. Передумовою виникнення такого режиму є цивільний договір між банком і клієнтом щодо надання певного кола банківських послуг.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, категорія банківської таємниці може розглядатися в цивільно-правовому аспекті; інформація, що відноситься до банківської таємниці, може бути об'єктом цивільних правовідносин, щодо неї можуть виникати взаємні права й обов'язки суб'єктів цивільного права, а відносини щодо набуття та здійснення таких прав та обов'язків регулюються нормами цивільного права як такі, що формуються на договірній основі за умови рівності суб'єктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. АМКУ вимагає від банків розкриття таємниць. *Незалежна асоціація банків України*. URL: <https://nabu.ua/ua/amku-vimagaye-vid-bankiv-rozkrittya.html>.
2. Банківська таємниця. *TaxLINK*. URL: <https://taxlink.ua/ua/analytics/doc-bankivska-tamnicya/bankivska-tamnicya/full/>.
3. Безклубий І.А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: монографія. Київ: Київський університет, 2005. 378 с.
4. Берляч А.І. Банківське право України: навчальний посібник для дистанційного навчання. Київ: Університет України, 2006. 308 с.
5. Заїка Ю., Скрипник В. Інформація в системі об'єктів цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 240–245.
6. Інститут банківської таємниці: матеріальний і процесуальний аспекти. *Юрінком Інтер*. 2018. URL: https://yurincom.com/legal_practice/analychna_yurysprudentsiia/institut-bankivskoi-taemnytsi-materialnyj-i-protsesualnyj-aspekty/.
7. Полуніна Л. Поняття комерційної таємниці як предмета злочинного посягання. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019. № 36 (2–2). С. 124–127.
8. Полуніна Л.В. Тактика допиту підозрюваного під час розслідування розголошення комерційної або банківської таємниці. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4269/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9B.%20%D0%92..pdf>.
9. Постанова Голосіївського районного суду м. Києва від 25.06.2019 № 752/10557/19. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/82707931>.
10. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
11. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
12. Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці: Постанова Правління Національного банку України від 14.07.2006 № 267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06#Text>.
13. Путренко А.М. Банківська таємниця: правовий аналіз. *Фінансове право*. 2011. № 3 (17). С. 26–29.

14. Семенюк О.Г. Класифікація таємної інформації. *Інформація і право*. 2016. № 1. С. 44–51.
15. Сирота А.І. Банківська таємниця як правова категорія. *Фінансове право*. 2013. № 1. С. 11–14.
16. Таємниця: Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/tajemnycja>.
17. Тімашов С., Севастьяненко С. Правове регулювання банківської таємниці. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 130–134.
18. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
19. Що дозволять приватним виконавцям та що буде з банківською таємницею: законопроект піде на друге читання. *Судебно-юридическая газета*. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/202781-scho-dozvolyat-privatnim-vikonavtsyam-ta-scho-bude-z-bankivskoyu-tayemnitseyu-zakonoproekt-pide-na-druge-chitannya>.

Хижняк Анастасія Володимирівна

МІСЦЕ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ

Статтю присвячено питанням визначення банківської таємниці на основі підходів, запропонованих у чинному законодавстві, правозастосовній практиці та юридичній доктрині. Визначено, що банківську таємницю найчастіше визначають як вид інформації, інститут права, принцип банківського права або банківської діяльності, обов'язок банку та його співробітників. На підставі аналізу законодавства й фахової літератури з'ясовано, що семантичне співвідношення інформації та банківської таємниці ґрунтується на різних підходах, а на позначення їх співвідношення використовуються лексичні формули «містить банківську таємницю», «є банківською таємницею», «становить банківську таємницю», «складає банківську таємницю», «вважається банківською таємницею» тощо.

Виокремлено перелік дій, які можуть застосовуватися щодо банківської таємниці, серед яких – зберігання, захист, використання й розкриття, гарантування, правове регулювання та зняття. Доведено, що природа таких дій є різною, що свідчить про відсутність єдності у визначенні категорії «банківська таємниця».

Зроблено висновок, що найчастіше банківська таємниця визначається як особливий вид інформації, тобто відомості, що становлять цінність у юридичному сенсі, – об'єкт права. Зауважено, що більшість даних про особу та її фінансові операції існують у реальному світі й поза відносинами з банками, а отже, не мають статусу банківської таємниці до отримання таких даних банківською установою. Аргументовано, що такі відомості поза волею власника не мають і статусу конфіденційної інформації, а отже, не є об'єктами права як такі, що не мають юридичної цінності й необхідності в захисті.

Доведено, що категорія «банківська таємниця» може розглядатися в цивільно-правовому аспекті; інформація, що відноситься до банківської таємниці, може бути об'єктом цивільних правовідносин, щодо неї можуть виникати взаємні права й обов'язки суб'єктів цивільного права, а відносини щодо набуття та здійснення таких прав та обов'язків регулюються нормами цивільного права як такі, що формуються на договірній основі за умови рівності суб'єктів.

Ключові слова: банківська таємниця, правова категорія, інститут цивільного права, інформація, таємна інформація, комерційна таємниця.

Khyzhniak Anastasiia

THE POSITION OF BANKING SECRECY IN CIVIL LAW RELATIONS

The article is devoted to the issues of defining banking secrecy on the basis of the approaches proposed in the current legislation, law enforcement practice and legal doctrine. It is determined that banking secrecy is most often defined as a type of information, an institution of law, the principle of banking law or banking, the duty of the bank and its employees. Based on the analysis of legislation and professional literature, it was found that the semantic relationship between information and banking secrecy is based on different approaches, and to denote their relationship using lexical formulas “contains banking secrecy”, “is banking secrecy”, “constitutes banking secrecy”, “is considered a bank secret” and others. Actions that can be applied to banking secrecy were listed, including storage, protection, use and disclosure, guarantee, legal regulation and withdrawal. It is proved that the nature of such actions is different, which indicates a lack of unity in defining the category of “banking secrecy”.

It is concluded that banking secrecy is often defined as a special type of information that is of value in the legal sense – the object of law. It is noted that most data about a person and his financial transactions exist in the real world and outside the relationship with banks, and therefore do not have the status of bank secrecy until such data is obtained by a banking institution. It is argued that such information outside the will of the owner does not have the status of confidential information, and therefore do not act as objects of law as having no legal value and need for protection.

It is proved that the category of “banking secrecy” can be considered in the civil law aspect; information related to banking secrecy may be the object of civil law, it may arise mutual rights and obligations of subjects of civil law, and relations regarding the acquisition and exercise of such rights and obligations are governed by civil law as such, formed on a contractual basis subject to equality of subjects.

Key words: banking secrecy, legal category, institute of civil law, information, secret information, trade secret.